

Van Slichtenhorststraat 91 Nijmegen

- Nader onderzoek naar vleermuizen, Gierzwaluw en Steenmarter -

Opdrachtgever	Claver Real Estate III BV
Data veldbezoeken	Diverse data 2019
Kenmerk rapport	N2019.109- Nader onderzoek Van Slichtenhorststraat 91 te Nijmegen
Datum rapport	17 september 2019
Auteur	K.H. Eymael
Controle	ing. J.M. de Wever

EcoTierra-ecologisch adviesbureau

Postadres: Margijnenenk 12, 7415 JZ Deventer

Bezoekadres: Loods570- Oostzeestraat 2, 7411 MD Deventer

www.ecotierra.nl

info@ecotierra.nl

0570-597418

Draagvlak voor natuur is de basis voor natuurbescherming

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven. EcoTierra- ecologisch adviesbureau is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van EcoTierra- ecologisch adviesbureau; opdrachtgever vrijwaart EcoTierra- ecologisch adviesbureau voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING

1 INLEIDING	5
1.1 AANLEIDING	5
1.2 DOELSTELLING	5
1.3 VOLLEDIGHEID ONDERZOEK	6
1.4 GELDIGHEIDSDUUR RAPPORT	6
2 ONDERZOEKSOPZET	7
2.1 BRONNENONDERZOEK	7
2.2 VELDBEZOEKEN	7
3 SITUATIEBESCHRIJVING	9
3.1 PLANGEBIED	9
3.2 VOORGENOMEN INGREPEN	9
4 BEVINDINGEN ONDERZOEK	11
4.1 BEVINDINGEN BRONNENONDERZOEK	11
4.2 BEVINDINGEN VLEERMUIZEN	11
4.3 BEVINDINGEN GIERZWALUW	13
4.4 BEVINDINGEN STEENMARTER	14
4.5 BEVINDINGEN OVERIGE SOORTEN	14
5 EFFECTENBEOORDELING	15
5.1 EFFECTEN VLEERMUIZEN	15
5.2 EFFECTEN GIERZWALUW	15
5.3 EFFECTEN STEENMARTER	16
5.4 EFFECTEN OVERIGE SOORTEN	16
5.5 VOLLEDIGE UITSLUITING AANWEZIGHEID	16
6 CONCLUSIE	17
BIJLAGEN	
1. Wettelijk kader;	
2. Factsheet vleermuizen;	
3. Factsheet Gierzwaluw;	
4. Literatuurlijst.	

SAMENVATTING

In opdracht van Claver Real Estate III BV heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau aan de Van Slichtenhorststraat 91 te Nijmegen een nader onderzoek naar vleermuizen, Gierzwaluw en Steenmarter uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb).

Het plangebied ligt binnen de bebouwde kern van Nijmegen en betreft het Complex Piushove, een voormalig convict, en de bijbehorende tuin.

De initiatiefnemer is voornemens het bestaande gebouw in zijn oorspronkelijke staat terug te brengen, waarbij het vervangen van de kozijnen en algehele renovatie onoverkomelijk is. Hierbij moeten onder andere ingrijpende ingrepen aan het dak plaatvinden. Daarnaast zal er een in oppervlak en architectonisch opzicht ondergeschikte nieuwbouwvleugel aan het complex worden toegevoegd in de achtertuin. Tevens wordt er asbest verwijderd uit het gebouw. Het totaal aantal appartementen in het gebouw zal rond de 50 komen te liggen met oppervlaktes tussen de 50 en 100m². Het gebouw zal niet meer voorzien worden van een gasaansluiting. Verwarming van het complex zal plaats gaan vinden middels warmtepompen. De duurzame opwekking van stroom zal middels PV panelen plaatsvinden. De achtertuin van het complex wordt opnieuw ingericht als verblijfsgebied voor bewoners met veel groen en beplanting. Bestaande houtopstanden langs de randen blijven zoveel mogelijk behouden. In dit kader is in april 2019 een quickscan flora en fauna uitgevoerd (Q2019.056- Quickscan flora en fauna Van Slichtenhorststraat 91 te Nijmegen, EcoTierra- ecologisch adviesbureau, mei 2019). Uit de quickscan kwam naar voren dat de aanwezigheid van vaste verblijf- en/of voortplantingsplaatsen van vleermuizen en Gierzwaluwen niet uitgesloten kon worden en nader onderzoek naar deze soorten/ soortgroep noodzakelijk was. Tevens diende er onderzocht te worden of de Steenmarter een vaste verblijfplaats heeft binnen het plangebied.

Het nadere onderzoek is gebaseerd op een bronnenonderzoek en diverse veldbezoeken. Deze veldbezoeken hebben op diverse data in 2019 plaatsgevonden.

De onderzoeken zijn conform de vigerende onderzoeksprotocollen en Kennisdocumenten van BIJ12 en in de juiste periode en onder geschikte weersomstandigheden uitgevoerd, zodat de te verwachten soorten waargenomen konden worden.

Het onderzoek heeft vijf nesten van Gierzwaluw vastgesteld. Er zijn geen vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen van vleermuizen en/of Steenmarters aangetoond.

Voor de onderbouwing van de conclusies dient hoofdstuk vijf geraadpleegd te worden.

Op basis van de nadere onderzoeken kan worden geconcludeerd dat er procedurele gevolgen zijn aangaande het project.

- Er dient een ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd voor de Gierzwaluw;
- Er dienen onder andere mitigerende maatregelen te worden genomen en een projectplan en werkprotocol te worden opgesteld;
- Voor vleermuizen en Steenmarter wordt een ontheffing Wet natuurbescherming niet noodzakelijk geacht omdat er geen overtreding van de verbodsbepalingen wordt verwacht;
- De zorgplicht is altijd van toepassing.

1 INLEIDING

In opdracht van Claver Real Estate III BV heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau aan de Van Slichtenhorststraat 91 te Nijmegen een nader onderzoek naar vleermuizen, Gierzwaluw en Steenmarter uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb).

1.1 Aanleiding

De initiatiefnemer is voornemens het bestaande gebouw in zijn oorspronkelijke staat terug te brengen, waarbij het vervangen van de kozijnen en algehele renovatie onoverkomelijk is. Hierbij moeten onder andere ingrijpende ingrepen aan het dak plaatsvinden. Daarnaast zal er een in oppervlak en architectonisch opzicht ondergeschikte nieuwbouwvleugel aan het complex worden toegevoegd in de achtertuin. Tevens wordt er asbest verwijderd uit het gebouw. Het totaal aantal appartementen in het gebouw zal rond de 50 komen te liggen met oppervlaktes tussen de 50 en 100m². Het gebouw zal niet meer voorzien worden van een gasaansluiting. Verwarming van het complex zal plaats gaan vinden middels warmtepompen. De duurzame opwekking van stroom zal middels PV panelen plaatsvinden. De achtertuin van het complex wordt opnieuw ingericht als verblijfsgebied voor bewoners met veel groen en beplanting. Bestaande houtopstanden langs de randen blijven zoveel mogelijk behouden. In dit kader is in april 2019 een quickscan flora en fauna uitgevoerd (Q2019.056- Quickscan flora en fauna Van Slichtenhorststraat 91 te Nijmegen, EcoTierra- ecologisch adviesbureau, mei 2019). Uit de quickscan kwam naar voren dat de aanwezigheid van vaste verblijf- en/of voortplantingsplaatsen van vleermuizen en Gierzwaluwen niet uitgesloten kon worden en nader onderzoek naar deze soorten/ soortgroep noodzakelijk was. Tevens diende er onderzocht te worden of de Steenmarter een vaste verblijfplaats heeft binnen het plangebied.

1.2 Doelstelling

Het doel van het nader onderzoek is vast te stellen of de voorgenomen ingrepen een overtreding van de vigerende natuurwetten tot gevolg hebben aangaande vleermuizen, Gierzwaluw en Steenmarter.

Om dit inzicht te verkrijgen worden, onder andere, de volgende vragen beantwoord;

- welke soorten maken gebruik van het plangebied?
- zijn er binnen het plangebied vaste verblijfplaatsen van vleermuizen en/of jaarrond beschermde nesten aanwezig?
- Hoeveel eventueel aanwezige jaarrond beschermde nesten zijn er aanwezig?
- Heeft de Steenmarter een vaste verblijfplaats in het gebouw?
- welke functie(s) heeft het plangebied voor de eventueel aanwezige soorten?
- zijn er significante vliegroutes en/of foerageergebieden in of nabij het plangebied aanwezig?
- wat zijn de gevolgen van de ingrepen (welke verbodsbepalingen worden overtreden) en zijn er mitigerende maatregelen te nemen om overtreding van de wet te voorkomen?
- dient er een ontheffing te worden aangevraagd?

1.3 Volledigheid onderzoek

Het vleermuizenonderzoek en de overige onderzoeken zijn onder andere uitgevoerd op basis van het 'Vleermuizenprotocol 2017' en andere onderzoeksmethodes, zoals beschreven in diverse, relevante Kennisdocumenten van BIJ12 (versies 1.0, juli 2017). Door het hanteren van het vleermuizenprotocol, Kennisdocumenten en overig goedgekeurde inventarisatiemethodes kan bij een eventuele zienswijze worden aangetoond dat de noodzakelijke onderzoeksinspanning is verricht. Mogelijk zijn er, ondanks de volledigheid van het onderzoek, exemplaren niet waargenomen. Ondanks de meerdere onderzoeks rondes blijft er sprake van momentopnamen.

1.4 Geldigheidsduur rapport

Voor Habitat- en Vogelrichtlijnsoorten dient maximaal drie jaar als geldigheidsduur te worden gehanteerd (wanneer er weinig (fysieke) verandering hebben plaatsgevonden).

2 ONDERZOEKSOPZET

Om een goed beeld te verkrijgen hoe en of het plangebied gebruikt wordt door de genoemde soorten heeft er een bronnenonderzoek plaatsgevonden en is het plangebied vervolgens meerdere malen in 2019 bezocht in de daarvoor geschikte periodes en onder de juiste weersomstandigheden.

De onderzoeken zijn door EcoTierra- ecologisch adviesbureau en OneNature (vleermuizen en Gierzwaluw) uitgevoerd. Deze onderzoeksbureaus hebben ruime ervaring met het uitvoeren van onderzoeken naar vleermuizen, Gierzwaluw en Steenmarter.

2.1 Bronnenonderzoek

Voorafgaande aan het onderzoek zijn de beschikbare gegevens van digitale verspreidingsatlassen bestudeerd.

2.2 Veldbezoeken

Vleermuizen

Tijdens de (schemer)onderzoeken is met behulp van een batdetector, zaklamp en zoomcamera zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van vleermuizen. Het vleermuizenonderzoek bestaat uit twee onderdelen, namelijk een visuele inspectie bij daglicht en onderzoeken tijdens de schemeruren.

Tijdens de visuele inspectie zijn elementen als vensterbanken, muren en tegels onderzocht op uitwerpselen en vegen van vleermuizen. Tijdens de schemer/nacht onderzoeken wordt door middel en met behulp van visuele waarnemingen en een batdetector (Pettersson D230/ D240X, Echo Meter Touch 2 pro/ Batlogger M (neemt waarnemingen automatisch op voor latere analyse) onderzocht of vleermuizen gebruik maken van het plangebied. Indien nodig worden time-expansion opnamen gemaakt met de batdetector om later de ultrasone geluiden te kunnen analyseren met behulp van het analyseprogramma BatExplorer. Voor soorten van het Myotis geslacht kan dit noodzakelijk zijn om tot een correcte determinatie te komen. Het onderzoek in de avondschemer is bedoeld om uitvliegende exemplaren te kunnen waarnemen. Vleermuizen warmen gedurende de dag op in hun verblijfplaats en vliegen rond de schemer uit om op jacht te gaan naar insecten. In de ochtenduren keren ze terug naar hun verblijfplaats, zodat invliegende exemplaren waargenomen kunnen worden. Gedurende de onderzoeken wordt tevens gelet op sociale roepen en baltsgedrag.

Als richtlijn is het 'Vleermuizenprotocol, maart 2017 gehanteerd, opgesteld door o.a. het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Dit houdt bijvoorbeeld in dat wanneer Laatvlieger wordt verwacht er extra avondonderzoeken plaatsvinden en wanneer de Gewone grootoorvleermuis wordt verwacht de onderzoeken eerder starten of langer doorgaan.

De onderzoeken naar de paarverblijven zijn voor zonsondergang ingezet en minimaal 3 uur lang doorgezet. Dit is gedaan om ook uitvliegende exemplaren te kunnen waarnemen.

De vleermuisonderzoeken zijn uitgevoerd in de juiste periode en onder geschikte weersomstandigheden, zodat eventueel aanwezige vleermuizen waargenomen konden worden. Dit houdt globaal in dat de temperatuur minimaal 7 °C en de windkracht maximaal 4 (5) Beaufort was. Tevens viel er geen regen.

In het kader van het Steenmarteronderzoek zijn op de zolders cameravallen neergezet. Dergelijke camera's leggen soms ook vleermuizen vast die op zolders kunnen rondvliegen, zoals de Gewone grootoorvleermuis.

Gierzwaluw

Het onderzoek naar de Gierzwaluw is uitgevoerd zoals beschreven in het Kennisdocument Gierzwaluw van BIJ12 (versie 1.0 juli 2017). Dit Kennisdocument schrijft drie onderzoeken in de periode 1 juni- 15 juli voor. In de avonduren (vanaf circa 20.00 tot een half uur na zonsondergang) is gelet op exemplaren die terugkeerden naar hun nest of zogenaamd aan het “bouncen” waren (mogelijk nest). In de ochtenduren, na het vleermuizenonderzoek, is gelet op uitvliegende exemplaren. Tevens is tijdens en na elk vleermuizenonderzoek “getaped”. Taped is het afspelen van Gierzwaluwengeluid om een reactie vanuit het nest te ontlokken.

Steenmarter

Tijdens de hiervoor beschreven onderzoeken is gelet op exemplaren van Steenmarter en eventuele sporen van deze soort. Daarnaast zijn op de zolders van het gebouw, op strategische en toegankelijke plekken (groene sterren bijlage 1) twee cameravallen opgehangen. De camera's zijn opgehangen op dinsdag 16 juli 2019 en opgehaald op donderdag 29 augustus 2019 en hebben hierdoor bijna 1,5 maand kunnen opnemen. Als lokmiddel is pindakaas gebruikt.

Onderzoeksdata en informatie

Datum	Tijdstip	Aantal onderzoekers	Onderzochte soort	Onderzochte functie	Weersgesteldheid
05-06-2019	Avond Start: 19.45 Eind: 00.00	2	Vleermuis Gierzwaluw Steenmarter	Zomer-/kraamverblijf nest Aanwezigheid/ sporen	22°C- 19°C, droog, 3 Bft, half bewolkt
12-06-2019	Avond Start: 20.00 Eind: 00.15	2	Vleermuis Gierzwaluw Steenmarter	Zomer-/kraamverblijf Nest Aanwezigheid/ sporen	18°C - 14°C, droog, 3 Bft, half bewolkt
06-07-2019	Ochtend Start: 03:15 Eind: 05:45	2	Vleermuis Gierzwaluw Steenmarter	Zomer-/kraamverblijf Nest Aanwezigheid/ sporen	16°C, droog, 1 Bft, helder
08-07-2019	Avond Start: 20.00 Eind: 00:00	2	Vleermuis Gierzwaluw Steenmarter	Zomer-/kraamverblijf Nest Aanwezigheid/ sporen	16°C - 14°C, droog, 2 Bft, droog
16-07-2019	Overdag	1	Steenmarter	Ophangen cameravallen Sporenonderzoek	N.v.t.
19-08-2019	Avond Start: 20:45 Eind: 23:45	1	Vleermuis Steenmarter	Paarverblijf (zomer/winterverblijf) Aanwezigheid/ sporen	18°C, half bewolkt, 2 Bft, droog
29-08-2019	Overdag	1	Vogels Steenmarter	Onderzoek broedgevallen Cameravallen ophalen Sporen	19°C, droog, 2 Bft, zonnig
10-09-2019	Avond Start: 21:00 Eind: 00.15	1	Vleermuis Steenmarter	Paarverblijf (zomer/winterverblijf) Aanwezigheid/ sporen	13°C, droog, 0 Bft, helder

Tabel 1: Onderzoeksdata en informatie veldbezoeken.

3 SITUATIEBESCHRIJVING

3.1 Plangebied

Het plangebied ligt binnen de bebouwde kern van Nijmegen en betreft het Complex Piushove, een voormalig convict, en de bijbehorende tuin. Het pand werd ten tijde van het onderzoek bewoond door antikrakers.

Alleen bij de kapel zijn overhellende dakpannen aanwezig, de overige dakpannen komen uit in de dakgoot/ het overstek. Wel zijn er over het gehele dak geschikte openingen voor diersoorten aanwezig.

Afbeelding 1: Situering onderzochte plangebied (bron: Google maps).

3.2 Voorgenomen ingrepen

De initiatiefnemer is voornemens het bestaande gebouw in zijn oorspronkelijke staat terug te brengen, waarbij het vervangen van de kozijnen en algehele renovatie onoverkomelijk is. Hierbij moeten onder andere ingrijpende ingrepen aan het dak plaatvinden. Daarnaast zal er een in oppervlak en architectonisch opzicht ondergeschikte nieuwbouwvleugel aan het complex worden toegevoegd in de achtertuin. Tevens wordt er asbest verwijderd uit het gebouw. Het totaal aantal appartementen in het gebouw zal rond de 50 komen te liggen met oppervlaktes tussen de 50 en 100m². Het gebouw zal niet meer voorzien worden van een gasaansluiting. Verwarming van het complex zal plaats gaan vinden middels warmtepompen. De duurzame opwekking van stroom zal middels PV panelen plaatsvinden. De achtertuin van het complex wordt opnieuw ingericht als verblijfsgebied voor bewoners

met veel groen en beplanting. Bestaande houtopstanden langs de randen blijven zoveel mogelijk behouden.

De ingrepen vinden plaats in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden.

Afbeelding 2: Gewenste nieuwe situatie (bron: Architectenburo van de Ween).

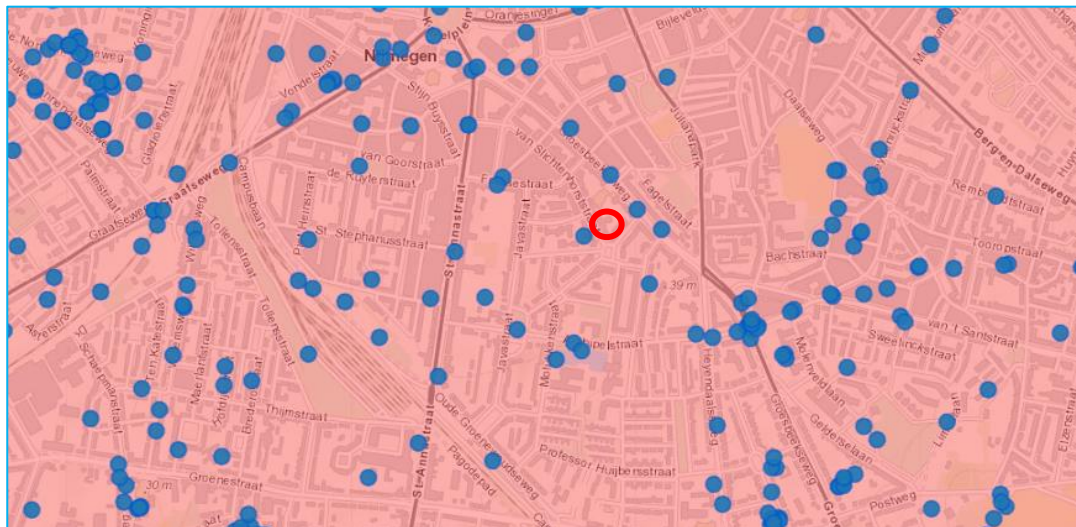
4 BEVINGINGEN ONDERZOEK

Hieronder worden de bevindingen van de onderzoeken besproken, allereerst de bevindingen van het bronnenonderzoek en vervolgens de bevindingen van het veldonderzoek. De belangrijkste bevindingen worden in bijlage 1 weergegeven.

4.1 Bevindingen bronnenonderzoek

Volgens de geraadpleegde bronnen zijn Gewone, Ruige en Kleine dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Baardvleermuis, Meervleermuis, Laatvlieger, Steenmarter en Gierzwaluw te verwachten binnen en rondom het plangebied.

Er zijn in de directe omgeving van onderhavig plangebied veel waarnemingen van Gierzwaluw te vinden. Het betreffen voornamelijk meldingen van foeragerende en overvliegende exemplaren. In de naastgelegen Fransestraat is een waarnemingen van twee bezette nesten.

Afbeelding 3: Waarnemingen van Gierzwaluwen in de directe omgeving van plangebied (bron: Waarneming.nl).

Van de Steenmarter zijn ook veel waarnemingen in de directe omgeving van het plangebied. In 2018 zijn er twee waarnemingen van Steenmarters op geringe afstand van de onderhavige planlocatie gedaan, namelijk in de Fransestraat.

Er zijn geen vermeldingen van verblijfplaatsen van vleermuizen in het gebouw of aangrenzende gebouwen gevonden.

4.2 Bevindingen vleermuizen

In deze paragraaf worden de bevindingen aangaande vleermuizen besproken.

Zomerverblijf

Er zijn tijdens de veldbezoeken geen in- of uitvliegende exemplaren waargenomen bij het aan te pakken gebouw. Tevens zijn er geen uitwerpselen aan of bij het gebouw aangetroffen die wijzen op de aanwezigheid van vleermuizen. Er zijn eveneens geen in- of uitvliegende exemplaren waargenomen of sporen gevonden bij de boom met holte.

Kraamverblijf

Er zijn tijdens de veldbezoeken geen in- of uitvliegende exemplaren waargenomen in het aan te pakken gebouw en in de boom met de holte. Een kraamkolonie bestaat uit meerdere vrouwtjes en later ook uit jonge vleermuizen. Een dergelijke locatie is over het algemeen goed op te sporen. Tevens zijn geen sporen aangetroffen die duiden op aanwezigheid van veel exemplaren. De aanwezigheid van een kraamkolonie in het gebouw en de boom met holte kan derhalve worden uitgesloten.

Paarverblijf

Tijdens de najaarsonderzoeken zijn baltsgeluiden van de Gewone dwergvleermuis waargenomen. Het baltsende exemplaar van de Gewone dwergvleermuis had geen binding met het gebouw en de boom in het plangebied, maar meer met de woningen gelegen aan de Groesbeekseweg/ Sumatrastraat. Er zijn eveneens geen uitvliegende exemplaren waargenomen gedurende de najaarsonderzoeken.

Winterverblijf

Zomer- en/of paarverblijven van de Gewone dwergvleermuis kunnen een aanwijzing zijn dat de aanwezige individuen de locatie ook als winterverblijf gebruiken. Er zijn echter geen zomer- en/of paarverblijven van de Gewone dwergvleermuis waargenomen waardoor individuele winterverblijven niet te verwachten zijn.

Het onderzochte gebouw is niet geschikt bevonden als massawinterverblijf (massa slaat op hoeveelheid exemplaren en massa van het gebouw (flats en dergelijke). Het gebouw is grote deels steens (enkel steens) waardoor het ontbreekt aan een spouw. De liftschacht beschikt wel over spouwmuur en heeft ook enkele stootvoegen, echter zijn de aangetroffen stootvoegen niet geschikt bevonden voor vleermuizen (vol met cement/ troep of te smal). Tevens zal er geen na-isolatie plaatsvinden bij de liftschacht. Overige openingen zijn ook niet geschikt omdat ze dicht zitten met beluchtingsroosters.

Foto's: Ongeschiktheid stootvoegen voor vleermuizen en beluchtingsroosters.

Foerageergebied en vliegroute

Binnen het plangebied werd beperkt en over het algemeen kortstondig gefoerageerd door Gewone dwergvleermuis en Rosse vleermuis. Tevens is tijdens enkele onderzoeken ook een overvliegende Laatvlieger waargenomen. Het plangebied betreft derhalve geen significant foerageergebied. In de directe omgeving is tevens voldoende foerageergebied aanwezig voor de aangetroffen exemplaren. Waarschijnlijk is het plangebied in de toekomstige situatie nog steeds geschikt als foerageergebied voor vleermuizen.

Er zijn geen opvallend veel voorbij trekkende exemplaren waargenomen. Er zijn derhalve geen essentiële vliegroutes aanwezig binnen het plangebied.

Cameravallen

Op de opgehangen cameravallen zijn geen vleermuizen vastgelegd. Er zijn tevens geen sporen zoals afgebeten vlindervleugel of uitwerpselen gevonden tijdens het ophangen en weghalen van de camera's.

4.3 Bevindingen Gierzwaluw

Tijdens het onderzoek zijn vijf Gierzwaluwnesten vastgesteld in het aan te pakken gebouw. Alle nesten bevinden zich tussen de dakpannen en het dakbeschot. Er zijn drie nesten (2 ingangen) waargenomen in het dakvlak aan de oostzijde. De overige twee nesten bevinden zich in de nok van de kapel en bij een dakraam bij de aanbouw (noordzijde). Tijdens het onderzoek zijn geen nesten in de naastgelegen kerk waargenomen.

Foto: Nestlocatie Gierzwaluwen.

Foto: Nestlocaties Gierzwaluwen.

4.4 Bevindingen Steenmarter

Er zijn tijdens de nadere onderzoeken naar vleermuizen en Gierzwaluw geen exemplaren of sporen van een Steenmarter waargenomen. Daarnaast zijn er ook geen Steenmarters waargenomen met de opgehangen cameravallen. Er zijn wel ratten en muizen verschenen voor de camera's. Het plangebied zal binnen het territorium van een of meerdere exemplaren van de Steenmarter vallen. Echter betreffen het gebouw en de tuin geen significante verblijfplaats of foerageergebied.

Foto: Rat op cameraval.

4.5 Bevindingen overige soorten

Tijdens de eerder uitgevoerde quickscan zijn meerdere broedende kauwen waargenomen. Verder is er tijdens het nadere onderzoeken een broedende duif aangetroffen.

Er zijn tijdens de onderzoeken zijn geen waarnemingen gedaan van huismus, egel of kleine marterachtigen.

5 EFFECTENBEOORDELING

In het kader van de Wet natuurbescherming is nagegaan of vaste verblijf- en voortplantingsplaatsen door de ingreep worden aangetast (verwijderd, ongeschikt gemaakt) of dat er kans bestaat dat de onderzochte soorten worden verontrust, verjaagd of gedood.

5.1 Effecten Vleermuizen

Vleermuizen zijn beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming op basis van het feit dat de soort is opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn.

De Wet natuurbescherming bevat een aantal verboden handelingen die van toepassing zijn op vleermuizen, onder andere:

1. Het is verboden vleermuizen in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden deze dieren opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze dieren te beschadigen of te vernielen.

(Bron: Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, BIJ12, versie 1.0, juli 2017).

Er zijn geen vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen van vleermuizen aangetoond. Het functionele leefgebied van vleermuizen, zoals foerageergebied en essentiële vliegroutes, wordt door de ingreep eveneens niet significant aangetast.

De voorgenomen ingrepen zullen derhalve geen negatief effect hebben op vleermuizen.

→ Er hoeft geen ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

5.2 Effecten Gierzwaluw

De Gierzwaluw is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming op basis van het feit dat de soort is opgenomen in Bijlage II van de Vogelrichtlijn. De Gierzwaluw staat vermeld op de lijst met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn (RVO, 2009). Op deze lijst vallen de Gierzwaluwnesten onder categorie 2 “nesten van deze semikoloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar” (zie bijlage 5 Jaarrond beschermde nesten). De Gierzwaluw staat niet vermeld op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels (2004).

De Wet natuurbescherming bevat een aantal verboden handelingen die van toepassing zijn op alle inheemse vogels. De wet verbiedt onder andere; 1. het opzettelijk doden of vangen van vogels (artikel 3.1 lid 1); 2. het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels, of het wegnemen van nesten (artikel 3.1 lid 2); 3. het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels (artikel 3.1 lid 3); 4. het opzettelijk storen van vogels (artikel 3.1 lid 4); 5. het bezit, het vervoer en de handel in vogels, dood of levend, dan wel delen of producten daarvan (artikel 3.2).

Er zijn vijf nesten vastgesteld binnen het plangebied. De ingrepen zullen tot gevolg hebben dat deze jaarrond beschermde nesten verloren gaan.

- Voor het mogen vernietigen van jaarrond beschermde nesten is een ontheffing Wet natuurbescherming nodig. Tevens dienen er diverse mitigerende maatregelen genomen te worden. In het kader van de ontheffingsaanvraag dient eveneens een projectplan en mogelijk een werkprotocol te worden opgesteld.

Functioneel leefgebied zal niet worden aangetast. De Gierzwaluw heeft een heel groot bereik wat betreft foerageergebied (tientallen kilometers).

5.3 Effecten Steenmarter

Er is geen vaste verblijfplaats van deze soort aangetoond. Tevens zijn er geen sporen of exemplaren waargenomen van de Steenmarter. De voorgenomen ingrepen zullen derhalve geen negatief effect hebben op de Steenmarter.

- Er hoeft geen ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

5.4 Effecten overige soorten

Er dient rekening gehouden te worden met de broedende vogels, zoals de waargenomen kauwen en duiven. Er kan voor gekozen worden om het gebouw ongeschikt te maken als broedplek (lastig) of buiten het broedseizoen de geplande werkzaamheden uit te voeren of te starten.

5.5 Volledige uitsluiting aanwezigheid

De onderzoeken zijn conform de vigerende protocollen en onderzoeksstrategieën uitgevoerd opdat aantoonbaar is dat er voldoende zorg in acht is genomen om de te verwachten soorten te kunnen waarnemen/ aan te treffen. Het blijft echter natuur en het is nooit geheel uit te sluiten dat er, ondanks de voldoende onderzoeksinspanning, toch een exemplaar (met name vleermuis) aanwezig is. Bij het aantreffen van een beschermde soort/ broedende vogel dienen de werkzaamheden ter plaatse en rondom direct gestaakt te worden en dient er een ter zake kundige ingeschakeld te worden.

6 CONCLUSIE

Op basis van het nadere onderzoek is beoordeeld of er procedurele gevolgen zijn betreffende de vigerende (natuur)wetgeving.

Voor toelichting bij de conclusie dient hoofdstuk vijf geraadpleegd te worden.

Conclusie	
Soorten	Vleermuis Er zijn geen jaarrond beschermde vaste verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld. → Er zullen door de beoogde ingrepen geen vaste verblijfplaatsen verloren gaan. → Tevens zal er geen aantasting van het functionele leefgebied plaatsvinden.
	Gierzwaluw Er zijn vijf jaarrond beschermde nesten vastgesteld. → De geplande ingreep zal tot gevolg hebben dat de aangetroffen nesten vernietigd worden. → Er zal geen aantasting van het functionele leefgebied zijn.
	Steenmarter Er zijn geen exemplaren of sporen van Steenmarter waargenomen. → Er zal door de beoogde ingrepen geen vaste verblijfplaats verloren gaan. → Tevens zal er geen aantasting van het functionele leefgebied plaatsvinden.

Op basis van de nadere onderzoeken kan worden geconcludeerd dat er procedurele gevolgen zijn aangaande het project.

- Er dient een ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd voor de Gierzwaluw;
- Er dienen onder andere mitigerende maatregelen te worden genomen en een projectplan en werkprotocol te worden opgesteld;
- Voor vleermuizen en Steenmarter wordt een ontheffing Wet natuurbescherming niet noodzakelijk geacht omdat er geen overtreding van de verbodsbepalingen wordt verwacht;
- De zorgplicht is altijd van toepassing.

BIJLAGE 1

WAARNEMINGEN

(belangrijkste waarnemingen, niet alle waarnemingen zijn weergegeven)

- ★ Geplaatste cameraval
- ↗ Enkele nestlocatie Gierzwaluw
- ↗ Dubbele nestlocatie Gierzwaluw
- Nestlocatie kauw
- Nestlocatie duif

BIJLAGE 2

Wettelijk kader

Hieronder wordt het wettelijke kader en de toepassing op ruimtelijke ingrepen beschreven aangaande onderzochte soorten

Wet natuurbescherming (Wnb)

De Wet natuurbescherming kent een apart beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn, een apart beschermingsregime voor soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en een apart beschermingsregime voor andere soorten, die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden. Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. Alle vogels, in totaal ruim 700 soorten, zijn (beschermd). Daarnaast worden ongeveer 230 overige Europese en nationale soorten beschermd.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Bron: Brochure Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, ministerie EZ, versie 1.3 december 2016).

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De

zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

Vleermuizen

Vleermuizen zijn beschermde inheemse diersoorten die in de Wet natuurbescherming opgenomen zijn in paragraaf 3.2 Wnb (bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, diersoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd). Op grond van de artikelen 3.5 lid 2 en 3.5 lid 4 is het onder meer verboden om beschermde inheemse diersoorten opzettelijk te verontrusten of voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen of te vernielen. Tot vaste rust- en verblijfplaatsen worden locaties gerekend waarin zich kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven van (groepen) mannetjes bevinden. Belangrijke migratie- en vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier (vooralsnog) ook onder.

Wanneer een gebodsbepaling van de Wnb wordt overtreden, dient men mitigerende maatregelen te nemen om het te verwachten negatieve effect zoveel mogelijk te beperken of te voorkomen. Tevens dient er een ontheffing van de Wnb aangevraagd te worden.

Jaarrond beschermde nesten

De Gierzwaluw en de Huismus zijn beschermde inheemse diersoorten die in de Wet natuurbescherming opgenomen zijn in paragraaf 3.1 Wnb (EU-Vogelrichtlijn). Aangaande vogels is het volgens artikel 3.1 lid 2 verboden om opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen of nesten weg te nemen, volgens artikel 3.1 lid 4 en 5 is het verboden om opzettelijk vogels te verstoren, tenzij de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Het nest van een vogel is de plaats of ruimte die een vogel gebruikt voor het leggen en uitbroeden van de eieren en, voor zover het geen nestvlieders betreft, het grootbrengen van de jongen.

Onder nest moet ook de inhoud en de functionele omgeving daarvan, voor zover het broedsucces van vogels daarvan afhankelijk is, worden inbegrepen.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken en gebruiken hun nest niet als vaste rust- of verblijfplaats. Dergelijke nesten voor eenmalig gebruik genieten buiten het broedseizoen niet de bescherming van de Wnb.

Nesten van de Gierzwaluw en Huismus vallen ook buiten het broedseizoen onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaatsen'. Deze nesten zijn daarom, voor zover ze niet permanent verlaten zijn, jaarrond beschermd. Derhalve is, bij overtreding van de verbodsbepalingen, ontheffing nodig van genoemde artikelen met betrekking tot de vaste rust of verblijfplaatsen van de soort.

De soorten zijn niet opgenomen in de het verdrag van Bern (bijlage II).

Wanneer een verbodsbepaling van de Wnb wordt overtreden, dient men mitigerende maatregelen te nemen om het te verwachten negatieve effect zoveel mogelijk te beperken of te voorkomen. Tevens dient er een ontheffing van de Wnb aangevraagd te worden.

BIJLAGE 3

FACTSHEET VLEERMUIZEN

Vleermuizen zijn nachtdieren. Ze worden actief wanneer de schemer invalt. Overdag slapen de meeste vleermuizen, of ze houden zich bezig met lichaamsverzorging. In het najaar daalt het insectenaanbod en maken vleermuizen zich klaar voor een winterslaap.

Vleermuizen hebben een netwerk van verschillende verblijfplaatsen door het jaar heen. Zo worden verblijfplaatsen als winterverblijf, kraamverblijf en/of paarverblijf gebruikt. Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouw- en boombewonende soorten.

Vaste rust- en verblijfplaatsen van de gebouwbewonende soorten kunnen onder andere plekken onder dakpannen, spouwmuren en zolders zijn.

Potentiële verblijfplaatsen vleermuizen (bron: Handreiking verblijfplaatsen zoeken, Vleermuis Werkgroep Nederland).

Boombewonende soorten zijn te vinden in spechtengaten, holle oude bomen of achter loszittend boomschors.

Het gebruik van het soort verblijfplaats is afhankelijk van de soort. Zo zijn de Gewone dwergvleermuis en de laatvlieger echte gebouwbewoners. De rosse vleermuis is weer voornamelijk te vinden in bomen.

Ook wordt een verblijfplaats vaak wisselend gebruikt gedurende het jaar.

BIJLAGE 4

FACTSHEET GIERZWALUW (VOGELBESCHERMING NEDERLAND)

Eieren leggen	Broeden	Jongen vliegvlug na
Max. 10 dagen	18 - 22 dagen	40 - 42 dagen
In totaal 60 -70 dagen van eileg tot vliegend jong		

KALENDER

Gierzwaluwen doen bijna alles vliegend, ze verlaten het luchtruim alleen om te broeden.

Eind april - begin mei
Aankomst

- Terug uit overwinteringsgebied in Afrika.
- Voor nestplaatsen volledig afhankelijk van gebouwen: broedt in spleten en gaten in muren, en onder dakpannen.
- Zeer plaatstrouw, keert elk jaar terug naar eenmaal bezette nestplaatsen.
- Koloniebroeder.

Mei - juli
Broedseizoen

- Doorgaans één legsel per jaar, 2-3 eieren.
- Voedsel: vliegende insecten en zwevende spinnen.
- Zoekt voedsel rond de nestplaats boven grote open wateren, boven steden en dorpen en boven weilanden tot meerdere kilometers van het nest.
- Vangt in het broedseizoen 20.000 insecten per dag voor zichzelf en de jongen. Een gierzwaluwgezin is per broedseizoen goed voor het verdelgen van ruim één miljoen insecten.
- Als ze jongen hebben, maken ze een voedselbal van alle gevangen insecten, waarin wel 300 insecten kunnen zitten. De jongen worden dus maar af en toe gevoed, maar wel met veel insecten ineens.
- Vocht halen ze uit insecten. Bij zeer warm weer willen ze wel eens vliegend water scheppen in lage vlucht over het wateroppervlakte.

Deze factsheet is te downloaden van www.vogelbescherming.nl/stadsvogelfactsheets

Tweede helft juli - september
Najaarstrek

Half augustus - half april
Overwintering

- Weersomstandigheden zijn sterk van invloed op de start en daarmee op het einde van het broedseizoen. Bij een koud en nat voorjaar start de eileg later en kunnen er tot begin augustus nog jongen uitvliegen.
- Weersomstandigheden hebben ook effect op het broedsucces.
- In jaren met warm en zonnig zomerweer vliegen gemiddeld 2,1 jongen per paar uit. In koude en natte jaren gemiddeld maar 0,9 jong per paar.
- Broedvogels trekken weg als de jongen op punt staan uit te vliegen (soms al vóór het laatste jong uitvliegt).
- Doortrek van noordelijke broedvogels vindt plaats tot in september.

- Verblijft in Afrika.
- Overwintert in het Congobekken tussen Mali en Congo en maakt van daaruit enorme uitstappen naar Mozambique of de Sahel.
- Leeft van vliegende insecten rond onweerswolken en regenbuien.

Inrichting		Beheer
	• Er zijn diverse speciale neststenen en -kasten voor gierzwaluwen in de handel. • Plaats bij nieuwbouw of renovatie standaard meerdere neststenen ingemetseld in de gevel. • Er zijn ook neststenen en -kasten die aan de buitenmuur bevestigd kunnen worden. Bevestig deze met RVS-schroeven. • Speciale gierzwaluw dakpannen kunnen alleen gebruikt worden op ongeïsoleerde daken, omdat het anders te warm wordt.	• Bij renovatie moeten de neststenen zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke nestingen geplaatst worden.
	• Hang meerdere nestkasten op onder een overstek of dakgoot. Nestelt vaak met meerdere paren bij elkaar. • Zorg dat de vliegopening op het noorden of oosten hangt. • Hang de kasten zo hoog mogelijk op, maar met een minimale hoogte van 3 meter. • Zorg dat de aanvliegroute vrij is van obstakels, zoals bomen of vlaggenmasten. • De omgeving rondom de nestplaats is minder relevant, omdat de gierzwaluw zijn voedsel in de lucht vangt. Wel moeten er voldoende insecten zijn.	• Het kan een tijd duren voordat de vogels een nieuwe nestlocatie vinden. Dit is te stimuleren door gierzwaluwgeluiden af te spelen op de nieuwe nestlocatie. • De nestruimte hoeft niet te worden schoongemaakt. • Het gebruik van insecticiden heeft een negatief effect op de voedselsituatie van alle insectenetende vogels, waaronder de gierzwaluw.

Zie ook
maatregelfactsheet:

- Nieuwbouw
- Renovatie
- Na-isolatie

Deze factsheet is mede tot stand gekomen met financiële steun van:

Dinamo Fonds

Barbara Eveline Keuning Stichting

Provincie Noord-Brabant

Wettelijke bescherming

De gierzwaluw is een beschermde soort. De nesten van de gierzwaluw zijn jaarrond beschermd en mogen niet weggenomen of vernietigd worden. Een ontheffing van Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie is nodig, bijvoorbeeld bij renovatie- of isolatiewerkzaamheden aan gebouwen met nesten van gierzwaluwen. Voor specifieke maatregelen kan ook een gedragscode worden opgesteld. Voor meer informatie, kijk op www.vogelsandewet.nl

Uitgave 2018

Meer informatie: www.vogelbescherming.nl/gierzwaluw
Of stel uw vraag via www.vogelbescherming.nl/contact of 030 - 69 37 700

IN153

BIJLAGE 5
LITERATUURLIJST

Broekhuizen S, e.a., Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht 1992

Dijkstra V, R. Janssen, J. Buys & T. van der Meij, 2008. Handleiding voor het monitoren van vleermuizen op zolders. Zoogdierverseniging VZZ, Arnhem 2008

Limpens H, K. Mostert, W. Bongers, Atlas van de Nederlandse vleermuizen, K.N.N.V, Utrecht 1997

Limpens H e.a., Brochure; Met vleermuizen onderweg, Dienst Weg- en Waterbouwkunde en de VZZ, Delft 2004

Limpens H, e.a., Brochure Vleermuizen, bomen en bos, SVB en VZZ, Arnhem 2003

Lange, R, A. van Winden, P. Twisk, J. de Leander & C. Spee, Zoogdieren van de Benelux, Herkenning en onderzoek. Jeugdbondsuitgeverij, 's Graveland 1986

Netwerk Groene Bureaus (NGB), Zoogdierverseniging, Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN), Vleermuizenprotocol

Schober, W. & E. Grimmberger, Gids van de vleermuizen van Europa, Azoren en Canarische eilanden, Tirion, Baarn 2001

Twisk P, e.a. Folder; Vleermuizen in en rondom het huis, Zoogdierverseniging i.s.m. Brabants Landschap, Landschapsbeheer Friesland en Stichting Landschapsbeheer Zeeland, 2009

Internet:

www.vleermuis.net
www.vleermuizenindestad.nl
www.vogelbescherming.nl
www.zoogdierverseniging.nl

Kennisdocumenten BIJ12, versie 1.0, juli 2017:

Gierzwaluw
 Gewone dwergvleermuis
 Ruige dwergvleermuis
 Gewone grootoorvleermuis